

Toelichting behorende bij Beleidsregel Bibob Heemstede 2020

Algemeen

Inleiding

De Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (hierna: wet) is op 1 juni 2003 in werking getreden. Deze wet geeft het bestuursorgaan de (beperkte) mogelijkheid zich te beschermen tegen het risico dat ongewild criminele activiteiten worden gefaciliteerd. Per 1 juli 2013 is de wet gewijzigd. De wijziging ziet toe op de verruiming van het toepassingsbereik van de wet. Het bestuursorgaan heeft sindsdien de mogelijkheid om een Bibob-toets uit te voeren bij alle beschikkingen (vergunningen en subsidies) en overheidsopdrachten. Hetzelfde geldt voor de rol van het bestuursorgaan als contractpartij bij vastgoed- of grondtransacties of bij aanbestedingen.

Waarom een beleidsregel

Bestuursorganen zijn verantwoordelijk voor de tenuitvoerlegging van de wet. Het betreft een facultatieve wet, waarbij het bestuursorgaan zelf de bevoegdheid heeft om te bepalen in welke door de wet geboden mogelijkheden zij dit instrument toepassen. In de beleidsregel staat aangegeven wanneer de wet wordt toegepast en in welke gevallen de Bibob-toets wordt uitgevoerd. De beleidsregel voorkomt dat sprake is van willekeur door het bestuursorgaan in de toepassing van het beleid en geeft nadrukkelijk een signaal voor de bescherming van haar integriteit. In gevallen waarin de toepassing van de wet beperkt wordt tot aangewezen branches/gebieden en daarop toegeschreven risico-indicatoren, is het noodzakelijk dat hierin een zorgvuldige afweging wordt gemaakt. Het RIEC kan hierbij een belangrijke ondersteunende en coördinerende rol spelen.

De wet algemeen

De integriteit van het bestuursorgaan wordt aangetast als bij een verleende of te verlenen beschikking (vergunning of subsidie), overheidsopdracht, vastgoed- of grondtransactie sprake is van het aanwenden door betrokkene van financieel voordeel uit (reeds gepleegde) criminele activiteiten dan wel het plegen van strafbare feiten. Deze wet dient ter bescherming van het integriteitsrisico van het bestuursorgaan. Op grond van de wet is het mogelijk diepgaand onderzoek te doen naar de achtergrond van een persoon of onderneming middels eigen onderzoek en/of het vragen van een advies aan het Landelijk Bureau Bibob (hierna: Bureau).

De toepassing van de wet moet worden gezien als een ultimum remedium en is een aanvullend middel op bestaande mogelijkheden om bijvoorbeeld een vergunning te weigeren of een subsidie in te trekken. De afweging om tot een Bibob-toets over te gaan, dient met het oog op het ingrijpende karakter van het instrument, weloverwogen en met inachtneming van de beginselen van behoorlijk bestuur te worden genomen. Daarbij spelen proportionaliteit, subsidiariteit, rechtszekerheid en rechtsgelijkheid een belangrijke rol.

Op grond van artikel 3 van de wet kan een bestuursorgaan een beschikking weigeren of intrekken wanneer:

- a. sprake is ernstig gevaar dat de beschikking mede gebruikt zal worden voor het benutten van voordelen uit strafbare feiten (bijvoorbeeld het witwassen van zwart geld);
- b. sprake is van ernstig gevaar dat de beschikking mede gebruikt zal worden voor het plegen van strafbare feiten;
- c. feiten en omstandigheden erop wijzen of redelijkerwijs doen vermoeden dat ter verkrijging van de aangevraagde dan wel gegeven beschikking een strafbaar feit is gepleegd.

Op grond van artikel 4 van de wet kan een bestuursorgaan een beschikking weigeren, een overheidsopdracht niet gunnen of een transactie weigeren, indien betrokkene weigert het Bibob-vragenformulier volledig in te vullen en/of weigert de gevraagde aanvullende gegevens aan het bestuursorgaan te verschaffen. De wet merkt dit aan als ernstig gevaar als genoemd in artikel 3, eerste lid, van de wet.

Inhoudelijk

Publiekrechtelijke beschikkingen

In artikel 3 van de wet zijn de beschikkingen opgenomen, waarbij het wenselijk is om bij elke aanvraag een Bibob-toets te doen.

In artikel 5.2 wordt de toepassing nader omschreven bij een aanvraag om een omgevingsvergunning bouwen bouwwerk. Uitgangspunt daarbij is geweest, dat een Bibob-toets niet bij elke aanvraag plaats hoeft te vinden maar dat de toepassing beperkt zou dienen te blijven tot de gevallen waarin sprake is van een financiële investering van redelijke omvang dan wel het betrokken bouwwerk op enigerlei wijze een faciliterende rol kan vervullen in bedrijfsmatige activiteiten die een vergroot risico in zich hebben voor criminele invloeden. Dit laatste kan ingegeven zijn door branche- en/of omgevingskenmerken.

Privaatrechtelijke transacties

In artikel 10 is de toepasbaarheid van de Bibob-toets bij vastgoedtransacties opgenomen. Dit betreft een uitbreiding van de toepasbaarheid van het Bibob-instrument. Voor het uitsluiten van invloeden binnen deze sector, zijn diverse maatregelen noodzakelijk zoals signalen vanuit het kadaster en de makelaardij.

De uitbreiding van de Bibob-wetgeving op dit onderwerp beperkt zich tot de gevallen, waarin een bestuursorgaan middels een privaatrechtelijke transactie partij is. Daarbij is het niet gewenst om bij elke transactie tot inzet van dit instrument te besluiten. De toepassing van de Bibob-toets wordt beperkt tot gevallen waarin gemotiveerd tot inzet kan worden besloten.

In artikel 9 is de toepasbaarheid bij aanbestedingen opgenomen. Door de wetgever is de toepasbaarheid van het Bibob-instrument beperkt tot de sectoren milieu, informatie-communicatie-technologie (ICT) of bouw. Daarbij is het van belang de inzet van het bibob-instrument nadrukkelijk te beperken tot gevallen waarbij de inzet gemotiveerd kan worden.

In tegenstelling tot de algemene strekking van de Bibob-regelgeving, bepaalt de wet geen extra weigeringsgronden bij aanbestedingen. Binnen deze sector gaat het in beginsel om een gesloten stelsel van selectie- en gunningscriteria, waardoor de uitkomst van een Bibob-toets slechts kan gelden als versterking van deze criteria.

Uitvoering

De eerste fase van een toetsing bestaat uit een onderzoek dat door het bestuursorgaan zelf wordt uitgevoerd. Bij de uitvoering van een eigen onderzoek maakt het bestuursorgaan in eerste aanleg gebruik van informatie uit het (landelijk vastgestelde) Bibob-vragenformulier en kan zij tevens gebruik maken van de relevante informatie die voor haar beschikbaar is in zogenaamde open bronnen. Met de uitbreiding van de wet is de informatiepositie van bestuursorganen verbeterd en kan het bestuursorgaan zelf gegevens opvragen bij politie, OM en de Belastingdienst. De beschikbaarheid van deze relevante informatie in de zogenaamde gesloten bronnen, is door de onderliggende regelgeving beperkt.

In de tweede fase kan het bestuursorgaan advies vragen aan het Bureau. Dit gebeurt als er na het eigen onderzoek nog vragen zijn. Indien het bestuursorgaan een advies aanvraagt bij het Bureau, wordt de betrokkene hier schriftelijk over geïnformeerd. Het Bureau heeft toegang tot gesloten bronnen zoals politiegegevens, strafregisters en gegevens van het UWV en de Belastingdienst, waardoor een bredere screening en diepgaander onderzoek mogelijk is. Het advies van het Bureau kan drie conclusies hebben: er is een ernstig gevaar, een mindere mate van gevaar of er is geen (gebleken) gevaar.

Het advies van het Bureau is niet bindend. Het is aan het bestuursorgaan om de afweging te maken of een door het Bureau gegeven advies wordt opgevolgd. Het bestuursorgaan kan ook op basis van eigen onderzoek en zonder advies van het Bureau besluiten over te gaan tot weigering, intrekking of het niet aangaan of ontbinden van een overeenkomst op grond van de wet. Op het moment dat het bestuursorgaan middels een Bibob-toets een verantwoorde inschatting heeft gemaakt van het integriteitsrisico, kan in het verdere verloop van de bestuurlijke relatie tussen het bestuursorgaan en betrokkene(n), maatwerk worden ontwikkeld in geval sprake is van een aanvraag voor een nieuwe beschikking. Belangrijk daarbij is, dat zowel ten aanzien van de betrokkene(n) zelf als de personen die op hem invloed kunnen uitoefenen, zich geen veranderingen hebben voorgedaan.